

Jaunasis tyrinētojas

**Mikroorganizmai (graik. mikros - mažas),
kitais mikrobais. Tai akimis nematomi, tik
per mikroskopą žiūrimi organizmai
(bakterijos, mikroskopiniai grybai (mielės),
pirmuonys, dumbliai).**

**Mikroorganizmai paplitę beveik visose
planetos aplinkose: ore, vandenyje, dirvoje,
augaluose, gyvūnuose. Dalis jų yra labai
svarbūs įvairiuose biocheminiuose
procesuose, kai kurie yra žmogaus
patogenai.**

Nauda: naudojami biotechnologijoje (duonos gaminių, sūrio, alaus, vyno, antibiotikų, vakcinų, vitaminų, fermentų, rūgščių gamyboje) .
Naudojami atliekų perdirbime. Svarbūs anglies, deguonies, azoto, sieros apykaitos žemėje dalis, taip pat priklauso pagrindiniam maisto grandinės lygiui.

Žala: biopažeidimai, pagrindiniai žmonių, gyvūnų ir augalų patogenai. Toksinų producentai.

***Biopažeidimai* – supančios gamtinės aplinkos reakcija į antropogeninį žmogaus poveikį.**

Tai procesas, kurio metu gyvieji organizmai savo gyvybinės veiklos pasėkoje pažeidžia gamtinės ir antropogeninės kilmės objektus.

Biopažeidimai

```
graph TD; A[Biopažeidimai] --- B[Sukėlėjai]; A --- C[Objektai]; A --- D[Apsauga];
```

Sukėlėjai

Objektai

Apsauga

**Mikroorga-
nizmai
(bakterijos,
grybai)**

Moliuskai

Paukščiai

**BIOPAŽEI-
DIMŲ
SUKĖLĖJAI**

Vabzdžiai

Žinduoliai

Apsauga

```
graph TD; Apsauga[Apsauga] --- Chemine["Cheminė (biocidinio poveikio)"]; Apsauga --- Veiklos["Veiklos reguliavimas"]; Apsauga --- Atspariu["Atsparių medžiagų sukūrimas"];
```

**Cheminė
(biocidinio
poveikio)**

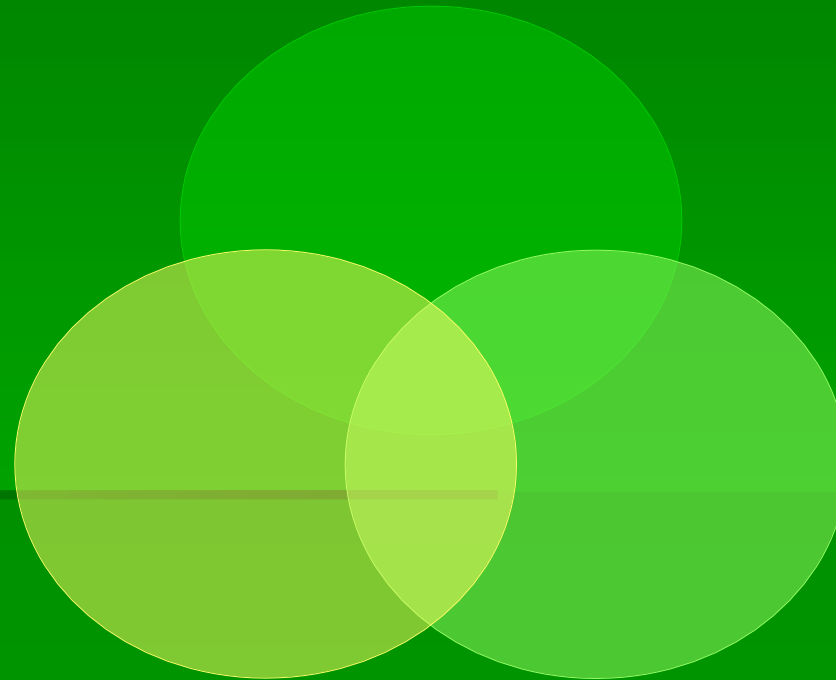
**Veiklos
reguliavimas**

**Atsparių
medžiagų
sukūrimas**

Mikrobiologiniai pažeidimai

Bakterijos

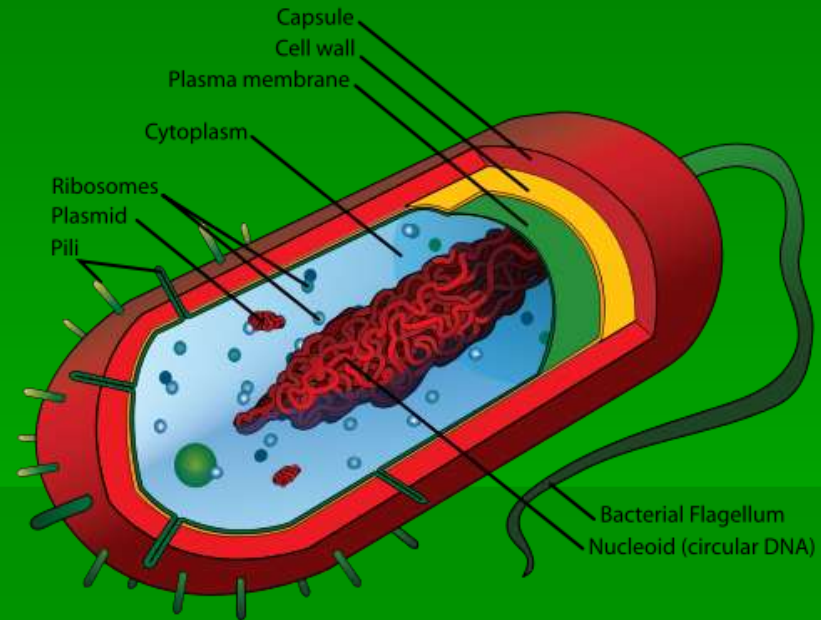

Mikroskopiniai
grybai

Mielės ir
meliagrybiai

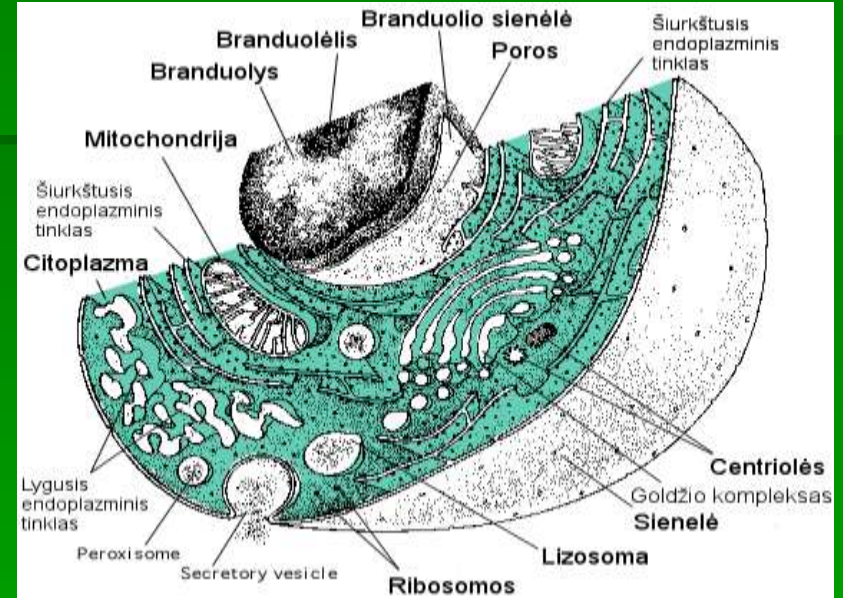
Bakterijos

- **Bakterijos** (lot. *Bacteria*, graik. *bakterion* -lazdelė) – prokariotai, bakterijų (*Bacteria*) domeno organizmų karalystė.
- **Bakterijas** tiria mikrobiologijos skyrius – bakteriologija

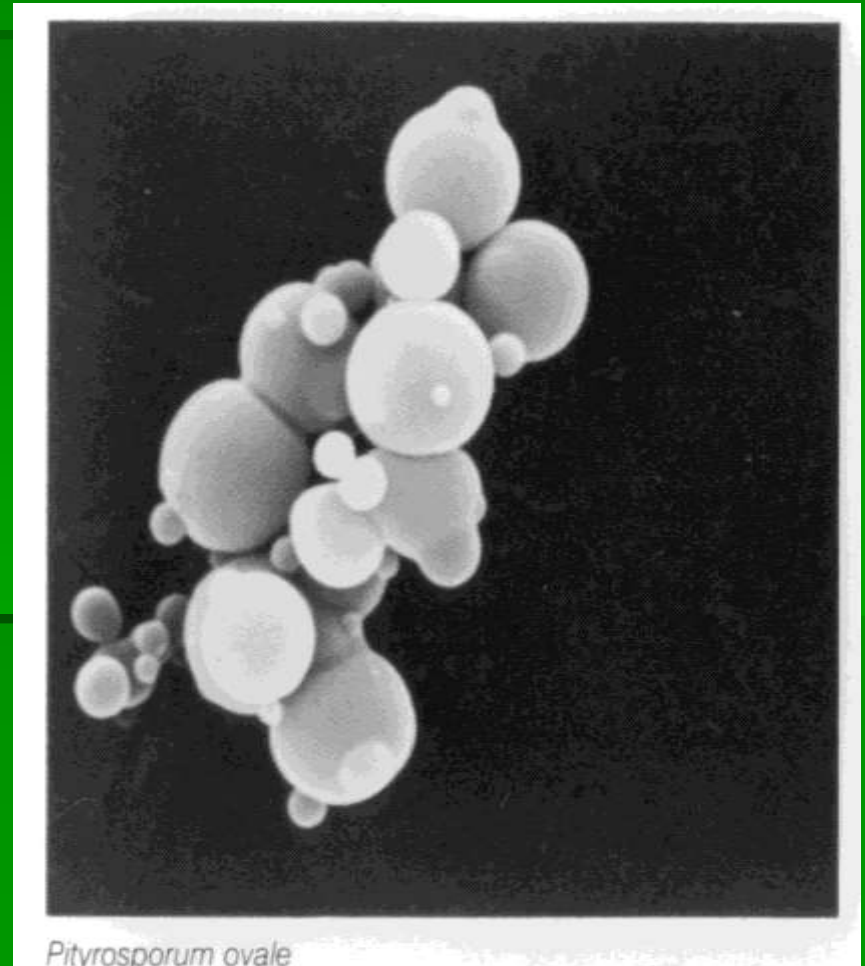
Mikroskopiniai grybai

- Ląstelės, turinčios tikrą branduolį, kurį nuo citoplazmos atskiria membrana.
- Citoplazmoje išsidėstę įvairūs organoidai, kuriuos galima pamatyti tik pro mikroskopą, o kai kuriuos tik pro elektroninį. Ląstelės organoidai nuo citoplazmos atskirti membrana.
- Mokslas apie grybus - mikologija

Mielės ir mieliagrybiai

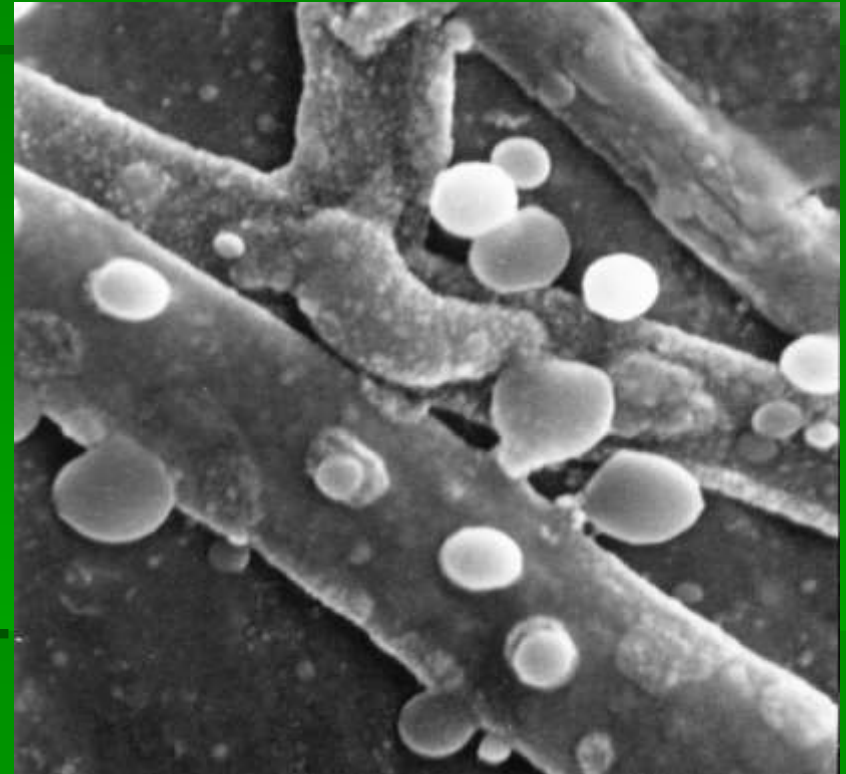
- Tai irgi mikroskopiniai grybai, tačiau dėl savo vystymosi ciklo ir fiziologinių savitumų panašumo apjungti į grupę, kuri vadinama mielėmis.
- Dažniausiai visą arba dalį gyvenimo ciklo praleidžia atskirų ląstelių pavidale. Gali sudaryti netikrą micelį.

Siekiant detaliai išsiaiškinti medžiagų mikrobiologinių pažeidimų esmę, reikia atsižvelgti į tris pagrindines tarpusavyje susietas sistemas:

- **biodestruktorių**, kuriuo gali būti bet koks mikroorganizmas;
- **substratą**;
- **aplinką**, kurioje biodestruktorius ir substratas sąveikauja.

**Pradinis medžiagos
kolonizavimas
mikroorganizmais**

- Nustatyta, kad mikroorganizmo ląstelė gali išskirti tam tikras medžiagas - **adhezinus**. Į jų sudėtį įeina baltymai, lektinai ir kitos medžiagos. Dėl adhezinų mikroorganizmo ląstelės ryšiai su substratu tampa labai glaudūs.
- Adhezijos ant kietų medžiagų greitį lemia ant ląstelės sienelės susidariusios polimerų molekulės.

**Gaminant,
eksploatuojant ir
saugant įvairias
medžiagas ir iš jų
pagamintus
gaminus patiriami
didžiuliai, nuostoliai
dėl mikroorganizmų
neigiamos veiklos.**

**Mieliagrybių adhezija prie
polimerinės medžiagos**

Techninė problema:

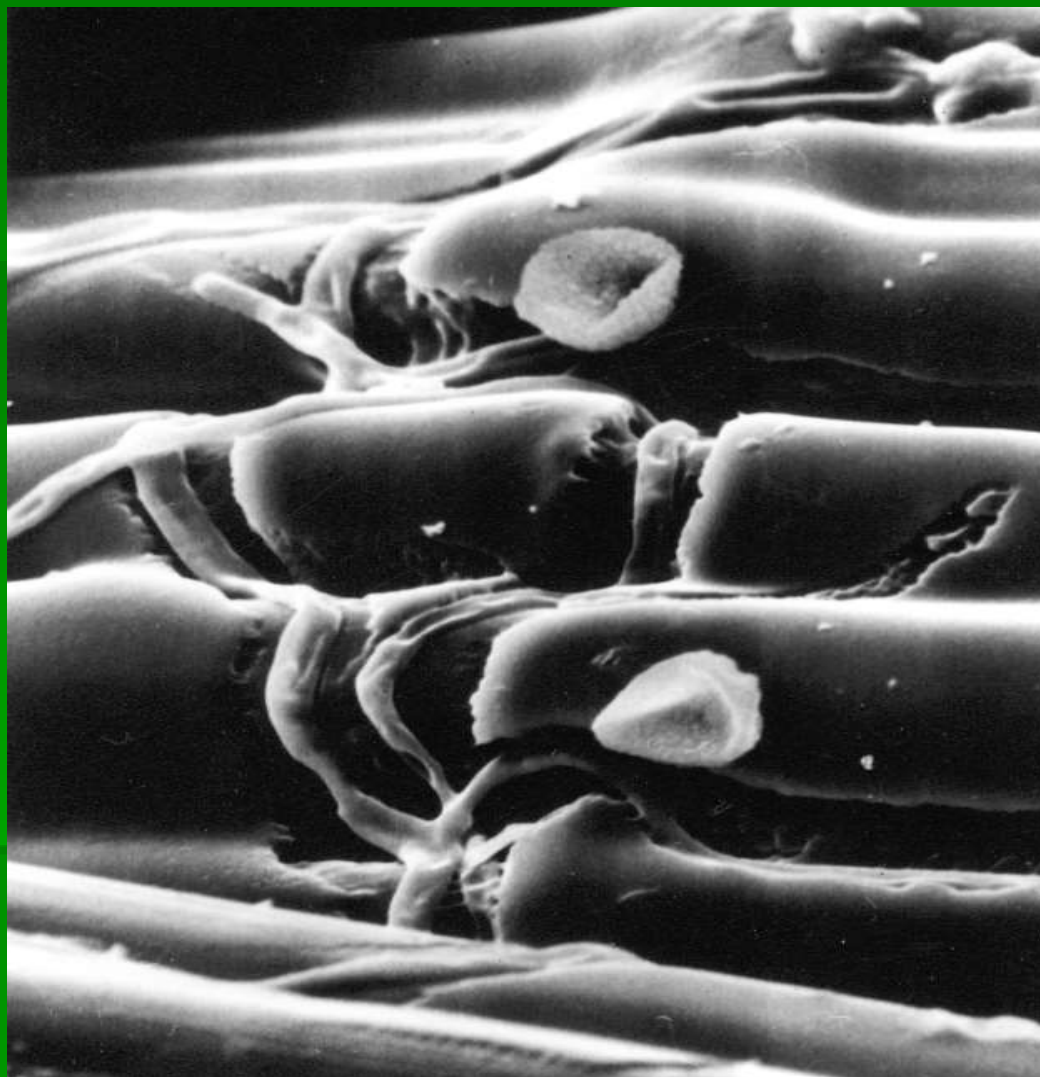
- padidinti techninių medžiagų atsparumą mikroorganizmams
  - pagreitinti techninių medžiagų utilizavimą.
-

1. Biodestrukcijos procesuose dalyvaujančių mikroorganizmų rūšių sudėties, ekologinių ir fiziologinių savybių tyrimai

---

1.1. Polimerinių medžiagų, naudojamų kosmoso ir aviacijos pramonėje, atsparumas biologiniams pažeidimams.

- **Nustatyta, kad medžiagų pažeidimo mikroorganizmais laipsnis priklauso nuo medžiagų cheminių, fizikinių savybių ir eksponavimo sąlygų.**

Mikroskopinių grybų prisitvirtinimas prie medžiagos paviršiaus

MIKROBIOLOGINIAI MEDŽIAGŲ PAŽEIDIMAI

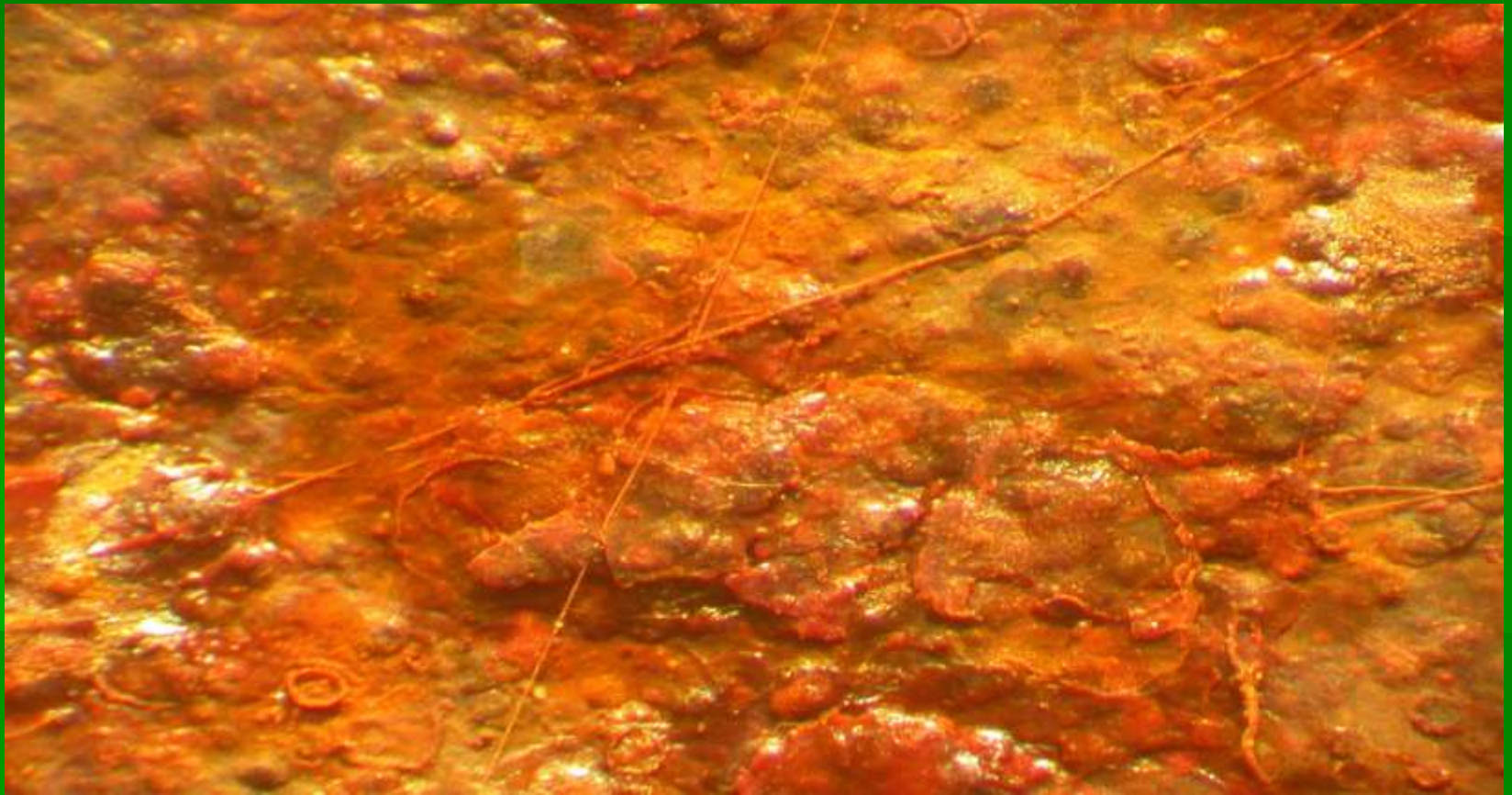

1.2. Mikroorganizmai metalų korozijos agentai

Tirti įvairūs metalai (Al, Cu, Fe, Zn), kurie eksponuoti atmosferos aplinkoje skirtingomis ekologinėmis sąlygomis.

- Nustatyta, kad mikroorganizmai laipsniškai adaptuojasi, pradeda funkcionuoti, išskiria metabolitus ir veikia metalo paviršiuje vykstančius korozijos procesus.
- Išaiškinta, kad stipriai prie metalų paviršiaus geba adhezuoti *Penicillium*, *Aspergillus*, *Cladosporium*, *Acremonium* ir kitų genčių mikromicetai bei sporinės bakterijos.

**Fe plokštelės biopažeidimai po 6 mėnesių
ekspozicijos**

Tiriami mikroorganizmai metalų korozijos agentai grunto sąlygomis.

- **Atlikta grunto, dujotiekio pažeisto vamzdyno ir apsauginės dangos skirtingų grupių mikroorganizmų kiekybinė analizė, siekiant įvertinti jų vaidmenį biokorozijos procese dujotiekio avarijos vietoje (Širvintų raj., Jauniūnai).**

Dujotiekio vamzdyno biopažeidimai

1.3. Mikromicetų bendrijų formavimosi ant medienos dėsningumai ir jų vaidmuo medienos pažeidimo procese.

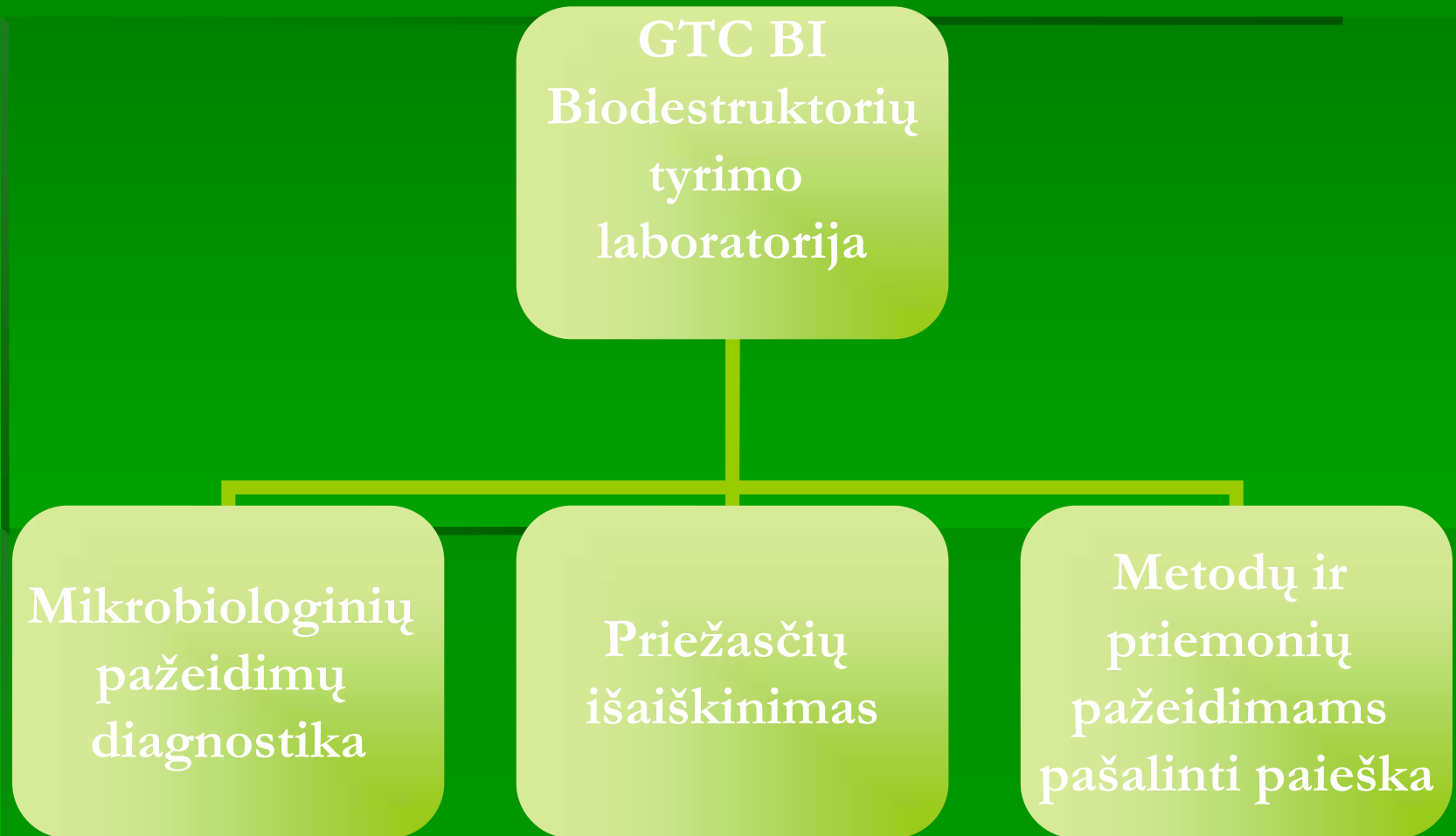

- **Išaiškinta, kad mikromicetai palankiomis sąlygomis sugeba adaptuotis ir vystytis ant medienos impregnuotos antiseptinėmis medžiagomis ir įsitvirtinti skirtingais medienos pažeidimo etapais.**

Statybinė mediena pažeista pelėsinių grybų

2. Aplinkos užterštumo mikroorganizmais įvertinimas ir valdymo būdai

2.1. Mikrobiologiniai tyrimai maisto pramonei

- Gamybinės aplinkos, žaliavos ir produktų mikrobiologinio užterštumo nustatymas

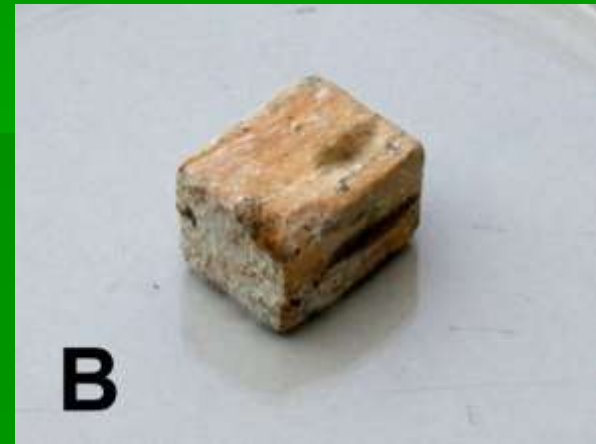

- Įvairių technologijų mikrobiologinės rizikos vertinimas, valdymas ir kokybės kontrolė

2.2. Mikrobiologiniai tyrimai statybinių medžiagų pramonei

- Statybinių medžiagų ir jų apsaugos priemonių mikrobiologinio atsparumo įvertinimas

**Šilumą izoliuojančios
medžiagos biopažeidimai**

**Medinių konstrukcijų
biopažeidimai**

2.3. Mikrobiologiniai tyrimai darbo (mokyklos) ir gyvenamojoje aplinkoje

- Patalpų oro ir paviršių mikrobiologinio užterštumo vertinimas

**Gyvenamųjų ir darbo patalpų sienų
biopažeidimai**

Mokyklos patalpų oro mikrobiologinės būklės įvertinimas

Darbo tikslai:

- Išaiškinti mokyklos patalpų užterštumą mikroorganizmais.
- Išmokti stebėti mikroorganizmus.
Palyginti bakterijų, mieliagrybių ir kitų mikromicetų morfologinius savitumus.
- Supančio nematomo pasaulio pažintinės patirties formavimas, atliekant eksperimentus.
- Gebėjimų eksperimentuoti, mokslinio darbo pradinių įgūdžių ugdymas.

Tyrimų metodika

Priemonės:

- Petri lėkštelės - 100 vnt.;
- Kolbos (500 ml) - 2 vnt.;
- Spiritinė lemputė - 1 vnt.;
- Objektiniai stikleliai - 100 vnt.;
- Dengiamieji stikleliai - 100 vnt.;
- Mikroskopai - 1 vnt.

Terpės:

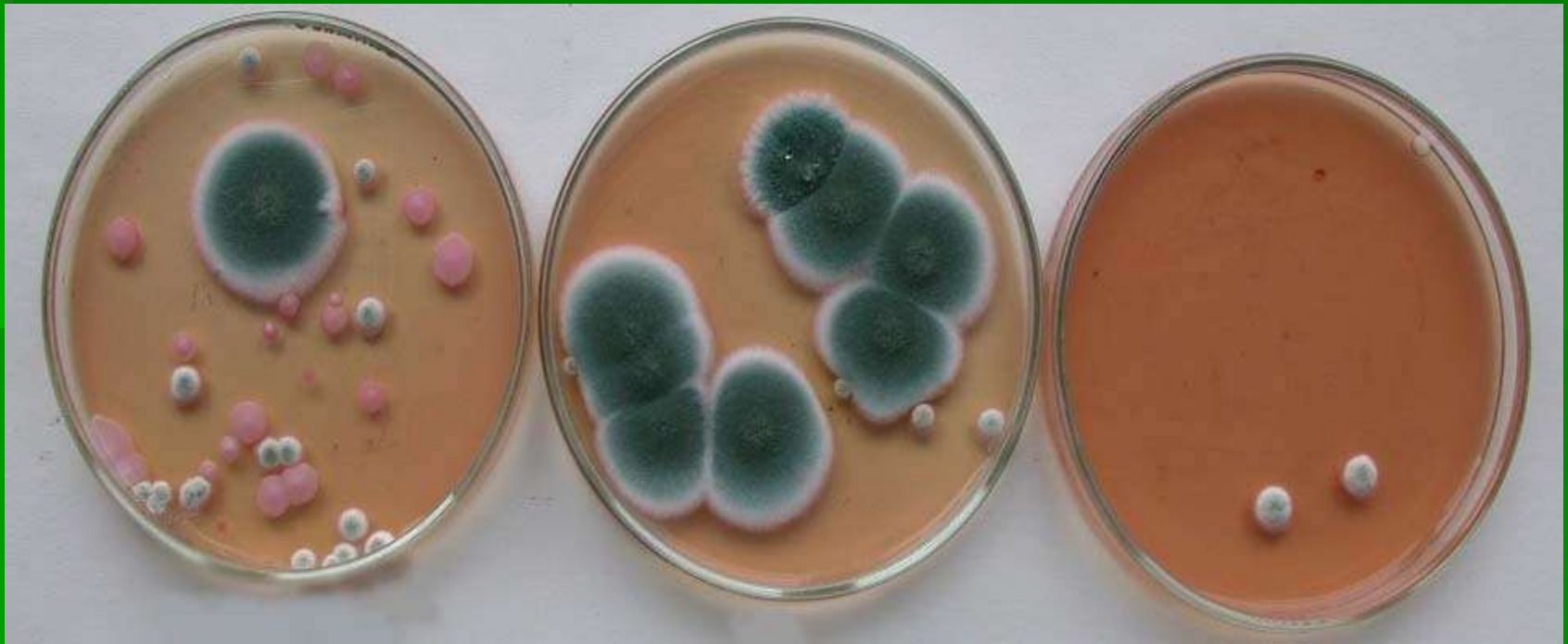
- Mėsos- peptono agaras - 200 g (bakterijų išskyrimui);
- Sabūro agaras - 200 g (mieliagrybių ir kitų mikromicetų išskyrimui).

Tyrimų eiga

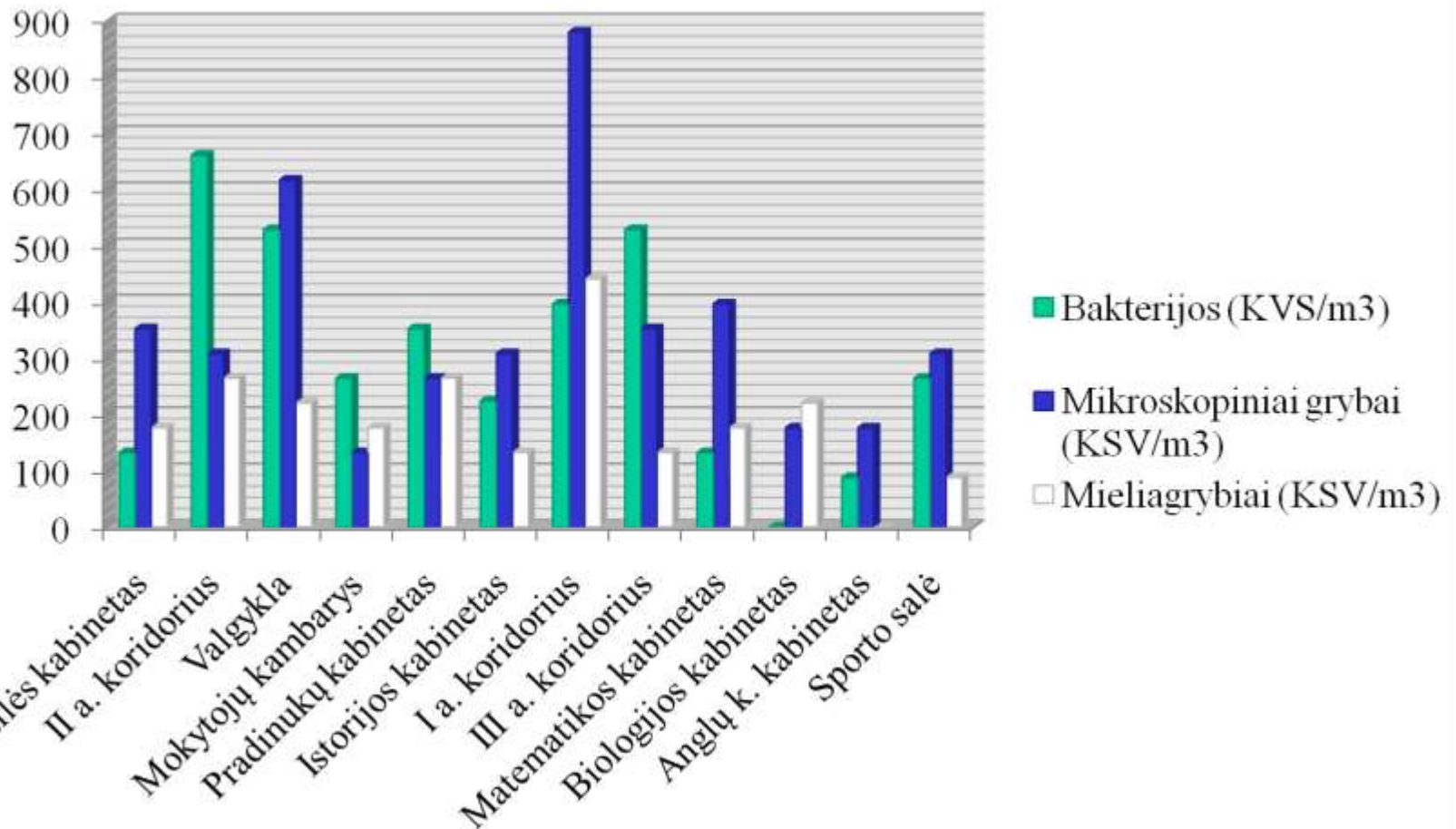
- **Tyrimų plano sudarymas.**
- **Mikrobiologinių priemonių ir terpių paruošimas.**
- **Mėginių paėmimas.**
- **Mikroorganizmų kultivavimas.**
- **Rezultatų vertinimas.**
- **Duomenų statistinė analizė.**

Gauti tyrimų rezultatai

Mikroorganizmų išsiskyrimas iš mokyklos patalpų rudenį prieš pamokas

Dominuojančių mikroskopinių grybų genčių paplitimas mokyklos patalpose

Eil. Nr.	Ėminių paėmimo vieta	Dominuojančių mikroorganizmų gentys
1.	Dailės kabinetas	
2.	II a. koridorius	
3.	Valgykla	
4.	Mokytojų kambarys	
5.	Pradinių klasių kabinetas	
6.	Istorijos kabinetas	

2.4. Mediciniškai svarbių mikroorganizmų tyrimai

- Patogeniniai geofilinės, zoofilinės ir antropofilinės kilmės mikroskopiniai grybai ir mielės

2.5. Fungicidinėmis ir baktericidinėmis savybėmis pasižyminčių medžiagų vertinimas ir paieška

Dezinfekanto „X“ poveikis mikromicetams *Acremonium* sp., *Aspergillus niger*, *Penicillium chrysogenum*